

Пасхальна сповідь та Святе Причастя. В чому суть ?

Categories : [Варте уваги](#), [Корисне](#), [Поради християнам](#)

Date : 19/04/2019

До світлого празника Христового Воскресення ми приготуємося святим Великим постом, а своє духовне приготування завершуємо пасхальною сповіддю і святим причастям. Сповідь і святе причастя — це надзвичайно важливі святі таїнства в житті Церкви і її вірних, бо вони є живчиком їхнього духовного життя і святости. У цьому питанні як Східна, так і Західна Церкви мають свої закони і звичаї. Практика цих двох святих таїнств у різні часи Церкви була різною. Згадаймо коротку історію практики християн перших віків та нашої Церкви від княжих часів аж до сьогодні.

ПРАКТИКА ПЕРШИХ ВІКІВ

Християни перших століть плекали глибоке духовне життя. Воно виявлялося передусім у великому цінуванні святої Літургії та частому або і щоденному святому причастю. Для них бути на святій Літургії означало те саме, що кожний раз лучитися з Євхаристійним Христом у святому причастю. Тож на кожній Літургії всі вірні причащалися. Святий Василій Великий († 379) у листі до Кесарія Патрикія пише: **“Щоденно причащатися і приймати святе Тіло і Кров Христа є добрим і дуже корисним ділом... Ми в Кесарії причащаємося чотири рази тижнево: в неділю, середу, п'ятницю і суботу, а в інші дні, коли випаде пам'ять якогось святого. А в Олександрії і в Єгипті кожний християнин із народу звичайно зберігає Святі Дари в своїм домі й, коли хоче, причащається”** (Лист 93).

Не тільки дорослі на кожній Літургії причащалися, причастя давали також малим дітям від дня їхнього хрещення. Ту практику зберегли до сьогодні майже всі Східні Церкви, а

Західна Церква відмінила її в XIII віці. В Українській Католицькій Церкві ця практика була ще до часу Замойського Синоду (1720), який постановив, щоб малих дітей причащати, коли ті “почнуть уживати розум”.

Практика щоденного й частого святого причастя тривала в Церкві до V століття. Пізніше цей гарний звичай починає поволі занепадати. Під впливом навчання святих Отців Церкви вірні починають щораз краще розуміти й шанувати Пресвяту Євхаристію. А це знову зродило в них почуття страху і своєї негідности. Тому під впливом відчуття негідности деякі люди причащаються тільки перед Великоднем або кілька разів у році.

Святий Йоан Золотоустий († 407) докоряє тим, які, будучи на святій Літургії, не причащаються: **“Надармо приноситься повседенна Жертва, — каже він, — надармо стоїмо при престолі, а ніхто не приступає до святого причастя... Як можна бути на Літургії і не приймати святих Тайн?”** (Гомілія 3, на послання до ефесян). А до тих, хто прикривається своєю негідністю, він не без іронії каже, якщо вони негідні, то й раз на рік не повинні причащатися.

Спочатку було так, що той, хто не бажав причащатися, не приходив на святу Літургію. Та різні синоди на Сході й на Заході починають накладати церковні кари на тих, хто кілька тижнів у неділі не був на Ній. Так постає новий звичай: можна бути на Літургії і не причащатися. Церква намагається унормувати причащання вірних. У 9 Апостольському правилі сказано: “Усіх тих вірних, які приходять до церкви і слухають Святого Письма, але не залишаються до кінця на молитві і не причащаються, треба відлучити як таких, що творять заколот у церкві”. Те саме повторює помісний Антіохійський Собор (341) і додає, що “такі особи так довго мають бути відлучені від Церкви, доки не відбудуть сповіді, дадуть овочі покути й проситимуть пробачення, і щойно тоді зможуть дістати прощення” (Правило 2).

Помісний синод в Аїде (506), Франція, вирішив, що ті, які б не причастилися на Христове Різдво, Великдень й Зелені свята, перестають бути членами Церкви. Остаточний закон у справі сповіді і святого причастя для Західної Церкви дав Латеранський Собор (1215), який зобов’язав усіх вірних у совісті, щоб принаймні один раз у році сповідалися і причащалися.

Після зникнення практики частого причащання, Великий піст стає для всіх вірних не тільки часом приготування до празника Пасхи, але й до річної пасхальної сповіді і причастя, яке здійснювали у Великий четвер, — день встановлення Євхаристії — або на сам празник Пасхи.

З тих часів, коли вже не всі вірні, а тільки деякі або й ніхто не причащався на Літургії, Східна Церква завела звичай, щоб тим, які не причащалися, при кінці Літургії давати антидор. Грецьке слово “антидорон” означає “замість дару”, себто замість святих Дарів. Це були рештки просфори, з якої на проскомидії вийнятий Агнець.

ПЕРШІ СТОРІЧЧЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Наші предки, приймаючи святу віру з Візантії, перейняли також і приписи грецької Церкви того часу щодо сповіді і причастя. Ті приписи подає нам київський митрополит Георгій (1072) у своєму Уставі. “Хто гідний, — каже він у 9 правилі, — хай причащається Пречистих Тайн у всі неділі Великого посту, Великий четвер, Велику суботу, на Пасху, Вознесення Господнє, Зіслання Святого Духа, у Петрівку, на святого Петра, в день святих мучеників Бориса і Гліба, на Преображення Господнє, Успення Пресвятої

Богородиці, святого Миколая, Христове Різдво, Господнє Хрещення і Стрітення” (Голубинский Е., *История Русской Церкви*, Т. I, пер. I, 2-а пол., с. 534).

Отже, ще майже 150 років до того часу, заки Латеранський Собор приписав Західній Церкві хоч раз у році під страхом тяжкого гріха приймати святе причастя, у нас були приписи приймати його дуже часто, понад 20 разів у рік.

ПРАКТИКА ПІЗНІШИХ І НОВІШИХ ВІКІВ

Щодо сповіді і причастя, на особливу увагу заслуговують приписи київського митрополита Петра Могили († 1647). У “Требнику”, виданому в 1646 р., він наказує всім парохам, щоб уже в сиропусний і перший тиждень посту пригадували своїм парафіянам, що в часі Великого посту мають відбути дві сповіді: одну на початку, а другу при кінці Великого посту та причаститися. Під час трьох інших постів він наказує по разі сповідатися і причащатися. Він учить, що Церква встановила чотири пости в році, під час яких кожний християнин повинен посповідатися і причаститися.

Якщо б хтось був таким недбалим, що навіть раз у році в час Великого посту не відбув би сповіді і не причастився, то митрополит Петро Могила наказує парохам таку людину публично три рази напімнути, а саме у Квітну неділю, Великий четвер і Велику суботу. І коли б вірний таки не виконав свого християнського обов’язку, то у Світлий вівторок треба його прилюдно відлучити від Церкви, доки не покається. А якщо б він помер у нерозкаянні, то не можна здійснювати церковного похорону. Тим, хто рідко сповідається і знову грішить, він радить сповідатися і причащатися кожного місяця і в деякі великі празники.

Східна Церква перед кожною сповіддю приписує т. зв. говіння, тобто особливе приготування, що триває сім днів, а в потребі три дні або принаймні один день. У часі говіння вірні за можливістю мають щодня бути в церкві на богослуженнях, зберігати строгий піст, більше молитися вдома, творити діла милосердя, роздумувати над своїми гріхами та в тому часі з усіма примиритися.

Замойський Синод (1720) наказує священикам нагадувати вірним, щоб принаймні три рази на рік сповідалися і причащалися: на Великдень, — цього дня під карою виключення, — на Успення Пресвятої Богородиці і Христове Різдво. А щоб говіння нікого не стримувало від сповіді, то Собор завважує, що, хоча піст є похвальним, але він не належить до цілості сповіді.

Львівський Синод (1891) також говорить про часту сповідь, причастя та наш традиційний звичай сповідатися і причащатися принаймні три рази в році. Недбалих у тій справі Собор наказує надомити та пригадати кару відлучення від Церкви.

До щоденного й частого причастя Церква не вимагає сповідатися кожний раз. Можна й більше разів причащатися без сповіді, якщо хтось довго не допускається тяжкого гріха. Малі гріхи не є перешкодою до святого причастя. У практиці можна щодня причащатися, а сповідатися — раз у місяць.

Пресвята Євхаристія — це найсвятіше таїнство з усіх таїнств, бо в ньому під виглядом хліба й вина перебуває правдивий і живий Ісус Христос, наш Спаситель, Бог і Господь. Другий Ватиканський Собор каже, що **“в Літургії, зокрема в Євхаристії, немов із джерела, спливають на нас ласки та з найбільшою успішністю досягається освячення людей у Христі, і Боже прославлення, до якого, немов до мети,**

зміряють усі інші діла Церкви” (Конституція про Святу Літургію, § 10). Тому Собор радить, щоб ми нашу участь у святій Літургії лучили зі святим причастям: **“Дуже поручається оцю досконалішу участь у Службі Божій, коли то, після причастя священика, вірні приймають Тіло Господнє з того самого Жертвоприношення”** (§ 55).

Тож хай і для нас ці два великі і святі таїнства будуть постійним джерелом любови до Бога і ближнього, нашої віри, нашої святости та запорукою нашого вічного щастя за словами самого Христа Господа, Який каже: **“Хто їсть моє Тіло і п’є мою Кров, той має життя вічне, і я воскрешу його останнього дня”** (Йо. 6, 54).

о. Ю. Катрій, “Пізнай свій обряд”

Християнський портал [КІРІОС](#) за матеріалами religionifua